

Ο Βασιλιάς της Αχάτας Κωνσταντίνος Κυζούλης

[Πολιτισμός](#) / [Ιστορία](#)

[Μανώλης Δημελλάς](#)

Ο Κωνσταντίνος ήταν το δεύτερο παιδί του Μιχάλη Κυζούλη και της Αθηνάς Μαρτή. Γεννήθηκε στις 12 Μαρτίου 1908 στη Βωλάδα της Καρπάθου.

Αν και το επίθετο της οικογένειας ήταν τότε Διακογεωργίου (;), ο προπάππος του κάπως ξέφυγε από αυτό και έμεινε με το όνομα της μητέρας του. «*Της Κυζούλας ο γιός*», και έτσι έμεινε ο Κυζούλης, μια ιστορία μάλλον συνηθισμένη για τη Κάρπαθο. Η πατρική καταγωγή του ήταν από το Μεσοχώρι, όπου και προέρχεται το ιδιαίτερο επίθετο.

Πρωτοκόρη ήταν η Αννίκα, που γεννήθηκε το 1906, έπειτα ακολούθησε ο Κωνσταντίνος και τελευταίο παιδί ήταν ο Μηνάς (1910).

Το μυστήριο με το επίθετο λύνεται από την πρό-γιαγιά του γιατρού, που είχε και το όνομα Κυζούλα, (η λέξη προέρχεται από την τουρκική λέξη *giouzel* και σημαίνει η όμορφη).

Ο πατέρας Μιχάλης Κυζούλης ήταν ένας σπουδαίος εργολάβος, από εκείνους τους καρπάθιους που δούλεψαν στη διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου και στη συνέχεια αναλάμβανε οικοδομές στην Αθήνα.

Όμως δεν πρόλαβε να καμαρώσει τα παιδιά του, έφυγε λίγα χρόνια πριν το 1920 και άφησε χήρα και ντυμένη στα μαύρα την χαροκαμένη σύζυγο του Αθηνά, να παλεύει ολομόναχη για να μεγαλώσει τα τρία μικρά παιδιά τους.

Ο Κωνσταντίνος Κυζούλης έδειξε από μικρός τη κλήση του στα γράμματα και ξεχώριζε για τη μοναδική ευφυΐα του.

Ένα τυχαίο γεγονός στάθηκε η αιτία να ξεκινήσει το σχολείο δύο χρόνια νωρίτερα από το προβλεπόμενο. Αιτία η αδελφή του Αννίκα, η πρωτοκόρη της οικογένειας είχε εγγραφεί στην πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου της Βωλάδος και ο δύο χρόνια μικρότερος αδελφός της, ο Ντίνος, δεν σταματούσε το παράπονο και το κλάμα, θα έχανε την αγαπημένη του αδελφή από το καθημερινό τους παιγνίδι.

Η μάνα τους Αθηνά είχε μια καλή ιδέα, ζήτησε από το δάσκαλο να επιτρέψει στον αρσενικό πρωτογιο να κάθεται σε μια γωνιά, κάπου μέσα στην αίθουσα, και να παρακολουθεί, έστω για ένα μικρό χρονικό διάστημα, τα μαθήματα μέχρι να συνηθίσει την απουσία της Αννίκας.

Ωστόσο ο τετράχρονος αποδείχθηκε το πιο κοφτερό μυαλό από όλα τα παιδιά μέσα στην τάξη. Από τότε ξεκίνησε ένα ασταμάτητο ταξίδι μέσα στη γνώση, με οδηγό τα γράμματα.

Με ιδιαίτερη κλήση στη ζωγραφική και το σχέδιο ο νεαρός Ντίνος ήταν έτοιμος να επιλέξει την αρχιτεκτονική, όμως η χήρα μητέρα του φαίνεται πως είχε άλλη, μια πιο καρπάθικη άποψη.

Ήταν μόλις 16 ετών, το 1924, όταν ο Ντίνος γράφτηκε στην ιατρική σχολή του πανεπιστημίου Αθηνών! Σχολή που ολοκλήρωσε με επιτυχία και στη συνέχεια ταξίδεψε για το Παρίσι, όπου και επέλεξε την ειδικότητα της παιδιατρικής. Εκείνα τα χρόνια η αδελφή του Αννίκα ολοκλήρωσε της σπουδές στο Αρσάκειο και έγινε δασκάλα, γνώρισε και παντρεύτηκε τον γιατρό και πρώτο καρπάθιο βουλευτή Περικλή Χρυσοχέρη.

Το 1932 σε ηλικία 24 ετών ο Κωνστ. Κυζούλης είναι ήδη μέλος του Ιατρικού συλλόγου Αθηνών, μάλιστα έχει ολοκληρώσει την πτυχιακή εργασία του με θέμα την παιδική φυματίωση.

Στα χρόνια που απομένουν μέχρι τη κήρυξη του πολέμου ο γιατρός είναι πολυάσχολος και επενδύει σε γνώση αλλά και σε εμπειρία.

Ιδρύει την κλινική «Άγιος Διονύσιος» στον Πειραιά, ενώ το 1937, μόλις 29 ετών, γίνεται επιμελητής στο Δημοτικό βρεφοκομείο Αθηνών.

Καρπάθιος πατριώτης δεν έβγαλε ποτέ τη Κάρπαθο από τη ψυχή, ούτε καν από τη σκέψη του. Μάλιστα στην πρώτη και τελευταία μεγάλη εκδρομή, που πραγματοποίησαν οι καρπάθιοι σύλλογοι τον Αύγουστο του '38 στο νησί, ο Κυζούλης είναι ένας από τους 167 ψυχωμένους καρπάθιους επιβάτες του ιταλικού πλοίου CITTA DI BARI.

Πολλά χρόνια αργότερα όταν έφερνε στη μνήμη εκείνα τα τόσο γόνιμα χρόνια, έμοιαζε να στέκεται στη πλώρη ενός πλοίου, να δακρύζει με τις μνήμες-πέτρες και τα βράχια της Καρπάθου και έπειτα να φεγγοβολά στα μάτια του η Κάσος! Αφού σε κείνο το νησάκι γνώρισε την Ευαγγελίσσα, έτσι έλεγαν το κορίτσι που αντάλλαξε μαζί του μόνο δυο ματιές. Μια στιγμή και ήταν αρκετή, για να κάμει τη καρδιά του Ντίνου να λιώνει μέχρι το βαπόρι να κατεβάσει τη σκάλα στον Πειραιά.

Μπορεί να ακολουθούσε ακαδημαϊκή καριέρα, αλλά το ξέσπασμα του πολέμου άλλαξε τον χωροχρόνο και την εποχή.

Ήταν 15 Αυγούστου 1940 και ο Κυζούλης είχε διαλέξει τις Σπέτσες για να περάσει λίγες πιο ξέγνοιαστες ημέρες όταν από το ραδιόφωνο ανακοινώθηκε η βύθιση της ΕΛΛΗΣ στην Τήνο. Με την επιστροφή στην Αθήνα βρήκε έναν φάκελο πάνω στο γραφείο του, ήταν η «ατομική πρόσκληση» για την πρώτη γραμμή. **Ο γιατρός είχε ήδη επιστρατευτεί.**

Ίσως το μεγαλύτερο ορόσημο στη ζωή του Κυζούλη, μετά τα παιδικά χρόνια στη Κάρπαθο, να ήταν οι εννιά μήνες που έζησε τη φρίκη και τη κτηνωδία του πολέμου.

Συναισθήματα ανάμικτα που ξεκινούσαν από τον πατριωτισμό, και την ελπίδα. Περνούσαν στη θλίψη, τον αβάσταχτο πόνο που γεννούν τα κομματιασμένα ανθρώπινα κορμιά, το αίμα και η απώλεια. Και ακολουθούσε το μίσος, η ντροπή για την ανείπωτη κατάντια.

Ένας πόλεμος φέρνει στην επιφάνεια κάθε κρυφό ένστικτο, έτσι κι έφεδρος καρπάθιος υπίατρος έζησε κάθε λεπτομέρεια από τα πεδία των μαχών μέχρι την υποχώρηση και την επιστροφή σε μια αγνώριστη γερμανοκρατούμενη Αθήνα.

Μέσα στις μάχες, πασχίζοντας να κρατήσει τη ζωή, ο Κυζούλης σφίγγει στα δάχτυλα του ένα μικρό τεφτέρι, ένα τετράδιο σαν εκείνα των παράνομων εραστών, όμως όχι δεν γράφει τρυφερές αναμνήσεις. Μεταφέρει με κοφτές δύστροπες λέξεις κάθε σκληράδα, κάθε πίκρα του πολέμου και όταν μετά από

χρόνια αποφασίζει να το ανοίξει τότε ξεπηδά ένας χείμαρρος και σαρώνει το παρόν.

Οκτώ χρόνια μετά από το ξέσπασμα του πολέμου και ενώ ακόμη δεν έχει κλείσει ο τραγικός εμφύλιος, ο Κυζούλης κάνει τη λογοτεχνική του εμφάνιση στο περιοδικό «Νέα Εστία».

Ο Κυζούλης δεν αυτοβιογραφεί, ούτε γράφει μυθιστορήματα, επιλέγει να κάνει ανοιχτές καταθέσεις ψυχής.

Αφήνει τον αναγνώστη άφωνο με τη δύναμη της αλήθειας και συνάμα το θεόπνευστο χάρισμα μιας περιγραφής, και άγνωστο πως, καταφέρνει να μοιάζει με μια κινηματογραφική ταινία που προβάλλεται δίχως μηχανές ευθεία πάνω στα μάτια μας. Δεν έχει ανάγκη από ευαίσθητα φιλμ, μοναδικός οδηγός το ταίριασμα των λέξεων που είναι και η δύναμη της έμπνευσης του παιδιάτρου.

«Η γυναίκα μου είναι η ιατρική, όμως η ερωμένη μου είναι η λογοτεχνία»» έλεγε αστειευόμενος στην μοναχοκόρη του Φωτεινή, ενώ εκείνη από μικρό κορούλι κρατιόταν πάνω στα χείλια του καλύτερου πατέρα του κόσμου.

Από τη μια τα έκθετα μωρά, από την άλλη η πείνα και τα λοιμώδη νοσήματα που έκαναν θραύση μέσα στον πόλεμο. Ο παιδίατρος Κυζούλης θα προσφέρει με πάθος ανιδιοτέλεια και αλτρουισμό τις υπηρεσίες του, και θα φτάσει στη θέση του Διευθυντή τμήματος βρεφών του δημοτικού μαιευτηρίου Αθηνών. Όπως συχνά εκμυστηρεύοταν στον ανιψιό του Στέλιο Χρυσοχέρη, μέσα στον πόλεμο ζούσε ανείπωτες μάχες με τις αρρώστιες, αλλά και τις ελλείψεις των φαρμάκων. Αμέτρητα είναι τα παιδιά που γνώρισαν τη φροντίδα του.

Εκεί θα γνωριστεί με τη Καλλιόπη Περιτοπούλου. Βέρα Αθηναία, Πλακιώτισσα, η κοπέλα εργαζόταν ως κοινωνική λειτουργός την ίδια χρονική περίοδο και δεν άργησε να διαβάσει στα μάτια της όλα εκείνα που σημαίνουν έρωτας.

Αγαπήθηκαν και παντρεύτηκαν το Φλεβάρη του '42, έζησαν μαζί 53 χρόνια, όμως τη σχέση τους διέκοψε βίαια ο θάνατος, που διάλεξε και άρπαξε πρώτα τη Καλλιόπη.

«Πολυτάλαντος αλλά συνάμα ένας τελειομανής», έτσι περιγράφει τον πατέρα της η Φωτεινή Κυζούλη που εκτός από την ιατρική λάτρευε επίσης τα ταξίδια, τη θάλασσα, τη κηπουρική, καταγινόταν δε με κάθε είδους μαστορέματα. Κι όταν ακόμη έπιανε το σινικό μελάνι ζωγράφιζε αριστουργήματα!

Δύο χρόνια πριν το τέλος, ήταν τότε 94 ετών, παρουσιάστηκε κάποιο πρόβλημα

στην όραση και έκανε σκέψεις για ένα ταξίδι στην Αμερική, αφού όπως διάβασε υπήρχε κάποια πειραματική θεραπεία. Και όλα αυτά για να μην αφήσει τη μελέτη των βιβλίων και το διάβασμα.

Άφησε πίσω μια ανεκτίμητη κληρονομιά, πρώτο έργο τον Ιούνιο 1968, το μοναδικό βιωματικό «ΘΥΕΛΛΑ, πορεία ηρωική και πένθιμη», που ήταν αφιερωμένο στη μνήμη της μητέρας του Αθηνάς, που έχει χάσει τα Χριστούγεννα του 1956.

Θα ακολουθήσει «ο Βασιλιάς της Αχάτας» πρόκειται για ένα βιβλίο αληθινό ύμνο για τη Κάρπαθο.

Με κεντρικό ήρωα τον Κάκαβο, σύμφωνα με τον ανιψιό του, (γιο της αδελφής του Αννίκας) ακτινολόγο Στέλιο Χρυσοχέρη, πρόκειται για τον Πετροπουλάκη, έναν Βωλαδιώτη παθιασμένο με τη μοναδική παραλία της Αχάτας.

Ο Κυζούλης γράφει και στη πραγματικότητα ζωγραφίζει σκηνές από τη αγνότητα, αποτυπώνει την καθαρότητα της περασμένης Καρπάθου. Είναι οι πιο δυνατές προσωπικές στιγμές που χαράχθηκαν πάνω στη ψυχή του, εικόνες οδηγί, δάσκαλοι της ζωής του.

Το βιβλίο εκδόθηκε το 1972 από το τυπογραφείο Μαυρουδή, ενώ το 1997 επανεκδόθηκε από τις εκδόσεις «Άγιοι Ανάργυροι» στη Νέα Υερσέϋ.

Τρίτο έργο του «το Κονσέρτο», ένα μυθιστόρημα πάθους, το οποίο ακολούθησαν δύο ποιητικές συλλογές «Η μάχη χωρίς ελπίδα» και «Ο δρόμος των Θεών», παράλληλα με θεατρικά έργα, όπως το «Σταθμός Επιδέσεως» και «ο Έρωτας στο Εδώλιο».

Παράλληλα έγραψε 60 επιστημονικές εργασίες και δυο επιστημονικά συγγράμματα.

Ευαίσθητος πατέρας, άριστος οικογενειάρχης και ένας αυθεντικός πατριώτης, έτσι γράφτηκε και παραμένει ο Κωσταντίνος Κυζούλης ολοζώντανος στη μνήμη της κόρης του, που δεν ξεχνά τις αναρίθμητες ιστορίες για το νησί του. Να, όπως το παράξενο θαύμα στο Μεσοχώρι, με εκείνο το μοσχάρι, που όπως έλεγε ο Κυζούλης, είχε ολόχρυσα δόντια!

Ενώ για όλους εμάς, που τον γνωρίζουμε μέσα από τα βιβλία του, πρώτα θαυμάζουμε το μοναδικό χάρισμα, το ταλέντο της γραφής και έπειτα αυτό γίνεται αφορμή για να μάθουμε κάτι παραπάνω πρώτα για τον τόπο μας, τη Κάρπαθο, και έπειτα για τους αγώνες της πατρίδας μας.

Ένα απόσπασμα από το ποίημα του, «Νόστιμον ήμαρ», ελάχιστο δείγμα της γραφής του, από τη συλλογή «Ο δρόμος των Θεών».

«...Κι όταν θα έχω πια διαβεί τις Συμπληγάδες μου,

και θα σημάνει στη ψυχή μου ήμαρνόστιμον,

όταν από το πλοίο αντικρύσω την Ιθάκη μου,

και τον καπνό να αναθρώσκει στην εστία μου,

εκεί δεν θα με καρτεράνε Πηνελόπες

να υφαίνουν το χιτώνα μου στον αργαλειό.

Θα είν' η αγκαλιά της μάνας, η απλόχερη,

κι Κάρπαθος, το περιπόθητο νησί».

Κάθε τόσο η κόρη του Φωτεινή θα επαναλάβει:

«Μα όσο περνούσαν τα χρόνια εκείνος όλο και ομόρφαινε, η μορφή του γινόταν πιο γλυκιά, πιο θεία».

Το αντίο στον ευαίσθητο γιατρό-συγγραφέα Κ.Κυζούλη γράφτηκε μια Δευτέρα, στις 10 Απριλίου 2006. Θα τολμήσω να συμπληρώσω, σήμερα η μορφή του γίνεται ακόμη πιο σπουδαία, στα σίγουρα πρόκειται για έναν Βασιλιά τον... «Βασιλιά της Αχάτας»...

<https://bit.ly/3mkL15h>